

EDITURA PARALELA 45

*uni
versul
poeziei*

Redactare: Cosmin Perța
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Laurențiu Midvichi

EPP

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

UNGARETTI, GIUSEPPE

O viață de om / Giuseppe Ungaretti ; trad. din lb. italiană și cuvânt-înainte de

Nicoleta Dabija. - Pitești : Paralela 45, 2018

ISBN 978-973-47-2669-1

I. Dabija, Nicoleta (trad.)

821.131.1

Vita d'un uomo
Giuseppe Ungaretti

Copyright © 1996 Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano.

Copyright © 2015 Mondadori Libri S.p.A., Milano.

Copyright © Editura Paralela 45, 2018

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar
conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

**GIUSEPPE
UNGARETTI**

O viață de om

Traducere din italiană și note de
Nicoleta Dabija

Editura Paralela 45

Cuvânt-înainte

Îmi amintesc prima noastră Întâlnire. Într-o librărie mică de pe Bulevardul Independenței din Iași, între paginile cărții *Sentimentul de déjà-vu* a lui Remo Bodei. Erau acolo două exemplificări din poeziile sale. A fost însuși sentimentul acela, de déjà-vu, între noi! Am știut atunci că Poetul pe care-l așteptasem mereu, Poetul sosise! Era anul 2010.

Mi-am găsit apoi un volum bilingv din poezia lui Giuseppe Ungaretti, l-am citit și recitat în neștire, i-am învățat pe de rost, în original, multe poeme. În Italia am cumpărat, într-o zi de plajă, dintr-o librărie cu multe reduceri, volumul integral Ungaretti, ediția Mondadori 2005. Până am ajuns acasă la sora mea, la Trebaseleghe, am și luat hotărârea să-i fac o ediție integrală în limba română. Asta se întâmpla în vara lui 2011.

Curând după aceea, când tradusesem doar câteva poeme, Ungaretti a venit într-un vis ca să-mi dea binecuvântarea. Pentru mine a fost un semn, unul care mi-a dat curajul de a continua cu fermitate și de a-mi duce proiectul până la capăt. În singura mea vizită la Roma, poate destinul, poate intuiția, care uneori mă ia prin surprindere, am ales, fără să știu, un hotel situat foarte aproape de cimitirul în care este îngropat Ungaretti. Nu mi-a venit să cred când în timpul primei plimbări am descoperit cimitirul Verano. Un mormânt simplu, care nu se distinge prin nimic de celelalte, doar cu datele de naștere și de moarte ale poetului. Atât! Dar l-am atins, i-am lăsat o scrisoare și am fost fericită!

Traducerea în sine a decurs ca orice act firesc, fără nicio îndoială, chiar dacă adesea cu dificultate; o bucurie pură, pe care am prelungit-o

cât de mult am putut și care îmi lipsește acum, la final. Au fost perioade când am tradus zilnic, dar numai câte 1-3 poeme, ca lucrul să dureze. Au fost și perioade nefaste, când a trebuit să-i neglijez poezia pentru munci mai neplăcute. Și totuși, timp de aproape cinci ani, Ungaretti a fost o prioritate a sufletului meu.

Nu înseamnă însă că versurile lui s-au deschis mereu pentru mine precum bobocii de roze. Poetul nu a fost întotdeauna binevoitor, nici lesne de redat în limba română. Dar sensul, înclin să cred, mi-a fost adesea clar, i-am atins „carnea” în fiecare exercițiu de traducere. S-a întâmplat, pentru că e între noi o îngemănare de simțire. Am știut de la început că ne vom „înțelege”. El a avut darul acela extraordinar de a esențializa o trăire „comună”. Și, fără teamă, afirm că în poemele lui Ungaretti te poți privi ca într-o oglindă a eternului uman!

Sunt versuri în interiorul cărora poetul te ține prizonier, nu te lasă să treci mai departe, te provoacă să meditezi la fiecare cuvânt al lor, te obligă să le vezi de-aproape, să le ții în palmă, să le miroși, să dai tu un nume durerii din ele. Sunt poezii apăsătoare, ivite parcă dintr-un inconștient prea viu al dezdăcinatului care își stinge cu patimă și nesfârșit focul lăuntric în apa maternă, a limbii de origine. Cititorului parcă i-ar spune: „Coboară alături de mine, urmează-mă în tenebre, trebuie să vezi monștrii inconștientului cât suferă și se zbat pe dinăuntru pentru a ieși izbăviți în vers!”

Sunt alte poezii, mai numeroase, din fericire pentru traducător, în care cuvintele lui Ungaretti sunt simple, dar împreună provoacă o stare de o profunzime unică. Poemul, în întregul lui, capătă limpezimea unui mormânt. Căci numai un mormânt nu mai pune probleme, doar doare! Un mormânt, apoi, e pentru totdeauna, asemenea poeziei! Acum, îți spune: „Iată, cititorule, acesta sunt eu cu tine laolaltă! Și cu noi, condiția umană...”

Ungaretti nu minte niciodată!

Nicoleta Dabija

Notă asupra ediției

Realizarea acestei ediții integrale a poeziei lui Giuseppe Ungaretti (1888–1970), prima în limba română, a fost efectuată după ediția de referință din limba italiană, Mondadori, Milano, 1969, reeditată în mai multe rânduri. Versiunea după care am tradus cartea pe care o țineți acum în mâini este din 2005, cumpărată abia în 2011, dintr-o librărie de pe faleză Mării Adriatice, din vestita stațiune Lido di Jesolo.

Pe lângă opera poetică propriu-zisă, am tradus din ediția Mondadori un studiu scris de însuși Ungaretti, *Ragioni d'una Poesia (Rațiunile unei Poezii)*, întrucât mi s-a părut elocvent pentru o incursiune profundă în poezia lui, dar și pentru o înțelegere mai bună a poeziei italiene, a contextului în care a „crescut” opera lui Ungaretti etc. De asemenea, am redat cu fidelitate Tabelul Cronologic.

Mulțumesc editurii Paralela 45 și cu deosebire editorului și poetului Cosmin Perța pentru acceptul, dorința și bunăvoința de a publica traducerea unei poezii-capodoperă a literaturii italiene din secolul XX. Îi mulțumesc și scriitoarei Carmelia Leonte pentru lectura exigentă făcută manuscrisului. Mulțumesc celor care m-au încurajat și sprijinit în ducerea la bun sfârșit a acestei traduceri, chiar dacă am tradus ca și când mi-aș fi făcut datoria față de Fratele-Geamăn. Și mulțumesc, mai presus de oricine, surorii mele Mariana-Claudia, care m-a ajutat la începutul acestui demers, dar pe care boala a dus-o prea repede în refugiul cerului.

Nădăduiesc că strădania mea va fi pe placul cititorilor și va contribui la o mai bună cunoaștere a unui poet de raftul întâi, dar, să o recunoaștem, nu suficient citit și înțeles în limba română.

EDITURA PARALELA 45

Cuprins

Cuvânt-înainte	7
Notă asupra ediției	9
Tabel cronologic	11
Rățiunile unei Poezii, de Giuseppe Ungaretti	19

VESELIA (1914–1919)

Ultime (Milano 1914–1915)

Etern	53	Amintire africană.....	60
Urât	54	Casa mea	61
Răsărit.....	55	Noapte de mai.....	62
Covor.....	57	În tunel.....	63
Se naște poate.....	58	Clarobscur.....	64
Agonie.....	59	Popor.....	65

Portul îngropat

În memoria.....	69	Damnare	84
Portul îngropat.....	71	Treziri.....	85
Puritate în deșert.....	72	Melancolie.....	87
Veghe.....	74	Destin.....	88
Ora odihnei.....	75	Frați.....	89
Stare orientală	76	A fost odată.....	90
Amurg.....	77	Sunt o creatură.....	91
Anihilare.....	78	Între veghe și somn	92
În această seară.....	80	Fluviile	93
Moment.....	81	Pelerinaj.....	96
Tăcere.....	82	Monotonie.....	97
Apăsare.....	83	Noaptea frumoasă	98

Univers	99	Nostalgie	104
Somnolență	100	De ce?	105
San Martino del Carso.....	101	Italia	107
Discordie	102	Rămas-bun.....	108
Desprindere.....	103		

Naufragii

Bucuria naufragiilor	111	Bucurie	121
Crăciun.....	112	Mereu noapte	122
Groapă nocturnă	113	O altă noapte.....	123
Singurătate	114	Iunie	124
Dimineată	115	Vis	127
A dormi.....	116	Trandafiri în flăcări.....	128
Început de seară.....	117	Deșertăciune	129
Departé	118	De pe alea din vale	130
Transfigurare.....	119		

Vagabond

Pajiște	133	Senin	137
Se duce	134	Soldați	138
Vagabond.....	135		

Prime (Paris–Milano 1919)

Întoarcere	141	Lucca	145
Africanul la Paris	142	Descoperirea femeii.....	146
Ironie.....	143	Rugăciune.....	147
Un vis obișnuit	144		

SENTIMENTUL TIMPULUI (1919–1935)

Prime

O, noapte.....	153	Plictisului	159
Peisaj	154	Sirene	161
Anotimpurile.....	155	Amintire din Africa.....	162
Tăcere în Liguria	158		

Sfârșitul lui Cronos

O porumbiță.....	165	De august	176
Insula.....	166	O undă de aer.....	177
Lac lună zori noapte.....	167	Orice gri.....	178
Apollo	168	Te va trezi.....	179
Imn morții.....	169	Sfârșitul lui Cronos	180
Noapte de martie.....	171	Cu foc.....	181
Aprilie	172	Țărm	182
Nașterea Aurorei	173	Leda	183
De iulie.....	174	Sfârșit	184
Iunona	175	Egal sieși	185

Vise și acorduri

Ecou	189	Două note.....	197
Ultimul pătrar	190	De seară.....	198
Statuie	191	Roșu și azur.....	199
Umbră	192	Strigăt.....	200
Aură	193	Tihnă.....	201
Stele.....	194	Senin	202
Vis	195	Seară.....	203
Izvor	196		

Legende

Căpitanul.....	207	Amintirea Ofeliei Alba.....	212
Prima iubire.....	209	1914–1915	213
Mama	210	Epigraf pentru un căzut	
Unde lumina.....	211	în revoluție.....	215

Imnuri

Faci rău, fantezie	219	Damnare	229
Pietate.....	221	Pieta romană	230
Cain.....	225	Sentimentul timpului.....	231
Rugăciunea.....	227		

Moartea meditată

Primul cânt.....	235	Al patrulea cânt.....	239
Al doilea cânt	237	Al cincilea cânt.....	240
Al treilea cânt.....	238	Al șaselea cânt	241

Iubirea

Cântec beduin	245	Ce strigăt.....	249
Cânt.....	246	Urări la propria aniversare.....	250
***	247	Fără multă greutate	251
Preludiu	248	Tăcere înstelată	252

DUREREA (1937–1946)

Am pierdut tot (1937)

Am pierdut tot.....	257	Dacă tu, fratele meu.....	258
---------------------	-----	---------------------------	-----

ZI DUPĂ ZI (1940–1946)

Nimeni, mamă.....	261
-------------------	-----

Timpu l e mut (1940–1945)

Timpu l e mut	267	Te-ai frânt	269
Acord amar.....	268		

Întâlnire cu un pin (1943)

Întâlnire cu un pin	273
---------------------------	-----

Roma ocupată (1943–1944)

Nebuni pașii mei	277	Fluviul meu, și tu	282
În vene.....	279	Ce va fi?.....	285
Morți în munți.....	280		

Amintirile (1942–1946)

Îngerul celui sărman	289	Amintirile	291
Nu mai strigați.....	290	Pământ	292

PĂMÂNTUL PROMIS (Fragmente 1935–1953)

Cântec	297	Recitativ din Palinuro	307
Unei persoane moarte pe care mi-e drag să o aud vorbind.....	299	Variațiuni asupra nimicului....	309
Coruri care descriu starea de suflet a Didonei	301	Secret de poet.....	310
		Sfârșit	311

UN STRIGĂT ȘI PEISAJE (1939–1952)

Monolog.....	315	Amuzamente.....	325
Strigai: mă sufoc	322	Semantică.....	332

CARNETUL BĂTRÂNULUI (1952–1960)

Ultimele coruri pentru tărâmul făgăduinței.....	337	Cântec pe două voci	349
Cântecel fără cuvinte.....	347	Pentru totdeauna	350

APOCALIPSE (Roma, 3 ianuarie–23 iunie 1961)

<i>Într-o fereastră</i>	353
-------------------------------	-----

PROVERBE (ROMA, 1966–1969)

<i>Roma, în pat</i>	357
---------------------------	-----

DIALOG (1966–1968)

Ungă

12 septembrie 1966	363	Cochilia.....	368
Stea.....	364	Lumina ta.....	370
E ora flămândă.....	365	Fulgerul gurii.....	371
Darul.....	366	Rămășițe de copilărie	372
Ai văzut stingându-se	367		

Replicile Brunei

13 septembrie 1966	375	Singurătate	379
Variațiuni pe tema trandafirului	376	Culoarea umbrei.....	380

NOI (1968–1970)

Pentru morții în rezistență.....	383	Croația secretă.....	386
Solilocviu.....	384	Împietritul și catifeaua	389

ULTIMELE ZILE (1919)

Războiul

Pentru Guillaume Apollinaire	395	Seninătatea acestei seri.....	404
Nocturnă.....	396	Soldați	405
Melancolie.....	397	Nostalgie	406
Iarnă	398	Orizont.....	407
Preludiu	399	De zori și de noapte.....	409
Luncă	400	Sfârșit de martie	410
Roua iluminată.....	401	Noapte de vară	411
Călătorie.....	402	Fascinație.....	412
Viață	403	Concluzie	413

P–L–M (1914–1919)

Perfecțiuni de negru.....	417	<i>el e gol...</i>	423
<i>porumbeii umblă...</i>	418	<i>Ab, aș vrea...</i>	424
<i>casele apar...</i>	419	Romanul cinema	425
<i>nu rămân...</i>	421	Pipa păcii.....	428
<i>fără casă...</i>	422		

DE AICI LUĂM VAPORUL

Poezii dispersate

Peisajul Alexandriei din Egipt	433	Convalescență în excursia din pădure	444
Crezul.....	435	Melodia cheilor	
Inefabil	437	căpcăunului	445
Chip	438	Dimineată aparent calduță.....	446
Viareggio	439	Zori	447
Hohote de plâns	440	... ..	448
Poezie	441	Sunt bolnav	449
Radianța rouă.....	442	Sonată.....	450
De zori și de noapte.....	443		

Crin din vale	451	Ceață	456
Babel.....	452	Drame lunare	459
Fanfaronadă	453	Vis	460
Plictiseală	454		

Alte poezii regăsite

<i>Iată Lucca</i>	463	<i>Mă gândeam azi...</i>	468
Du-te-vino	464	Primăvară	469
Soldat	466	Prada sa	470
Noapte.....	467		

EDITURA PARALELA 45